

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา

Relationship between Administrators Leadership and Effectiveness of Private Schools in Songkhla Province

จิราพร หมวดเพชร^{1*}, รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ² และรุจิราพรรณ คงช่วย³

Jiraporn Muadphet^{1*}, Rapeepun Suwannatachote² and Rujirapun Kongchuy³

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Graduate student, Master of Education Program in Educational Administration, Hatyai University

² รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² Assoc. Prof. Dr., Hatyai University

³ ดร., อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

³ Dr., Songkhla Rajabhat University

* Corresponding author, E-mail: jib0478@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 357 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่า ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจกับประสิทธิผลของโรงเรียนด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงสุด ($r_{x_2y_3} = .739$)

ส่วนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนด้านการปรับ เปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำสุด($r_{x_1y_3} = .096$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียน ประสิทธิภาพของโรงเรียน

Abstract

The objective of this research was to study the relationship between school administrators' leadership and effectiveness of private schools in Songkhla Province, according to the opinions of school administrators and teachers. The samples used in this research were 357 school administrators and teachers of private schools in Songkhla Province, in the Academic Year of 2014. The data were collected by questionnaires. Statistics used included percentages, means, standard deviations, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The results of the research were:

1. The opinions of the school administrators and teachers towards the school administrators' leadership, both overall and individual aspects, were at the highest level except the opinions towards the inspiration was at high level.

2. The opinions of the school administrators and teachers towards the schools' effectiveness, both overall and individual aspects, were at high level.

3. There was a positive relationship between school administrators' leadership and schools' effectiveness at the significance level of .01. The correlation between school administrators' leadership and the effectiveness in problem-solving within schools was the highest correlation ($r_{x_2y_3} = .739$) while charismatic or ideological influence on the change and development of the school was at the lowest correlation ($r_{x_1y_3} = .096$).

Keywords: Leadership, School administrators, Private schools' effectiveness

บทนำ

ผู้นำหรือผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในการบริหารองค์การและหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือเอกชนความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การและช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้จัดองค์การ หรือหัวหน้างานย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่งดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้อง เหมาะสมเพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้นำ ซึ่งวินิจฉัยสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ (สุพล วังสินธ์. 2545: 28) ผู้นำหรือผู้บริหารจึงมีส่วนที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของ

หน่วยงานนั้น ซึ่งผู้บริหารแต่ละคนต่างมีภาวะผู้นำที่เป็นลักษณะเฉพาะตนที่จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมนั้น ๆ ในแต่ละครั้งซึ่งเชื่อว่ามนุษย์มีลักษณะความเป็นผู้นำด้วยกันทั้งนั้นแต่มีส่วนที่แตกต่างกันคือภาวะของผู้นำแต่ละคนไม่เหมือนกันบางคนอาจยึดมั่นอย่างใดอย่างหนึ่งไปตลอด แต่บางคนอาจมีการปรับภาวะผู้นำไปตามกาลเวลาและสถานการณ์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมตลอดถึงตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ผลของการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำนี้จะทำให้ประสิทธิภาพของการทำงานแตกต่างกันในสถานการณ์หนึ่งอาจส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงแต่อีกสถานการณ์หนึ่งก็อาจทำให้ผลการทำงานมีประสิทธิภาพที่ต่ำลง จึงกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพของหน่วยงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น (จารุวรรณ หลีกคำพันธ์. 2547: 2; อ้างอิงจาก Reddin. 1970: 52)

การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันก็เช่นเดียวกันมีองค์ประกอบหลายอย่างที่จะช่วยให้องค์กรหรือสถานศึกษาอยู่ได้อย่างมั่นคง มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ องค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งที่สถานศึกษาขาดเสียมิได้ก็คือ ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ ซึ่งเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการที่ดำเนินการบริหาร ฉะนั้นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบัน จะต้องเป็นผู้นำและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างมีอาชีพ ตลอดจนมุ่งทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งจะเห็นได้ว่าความสำเร็จของโรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านบุคคลเป็นหลัก หากผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะความเป็นผู้นำที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมแล้ว โอกาสที่จะประสบความสำเร็จก็สูงขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนหัวใจของสถานศึกษา (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2551: 175) เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงขององค์การและสถานการณ์ในปัจจุบัน สิ่งที่นักการศึกษาให้ความสำคัญยิ่ง ประการหนึ่งก็คือภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลขององค์การหรือโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานใด ๆ จะเกิดประสิทธิผลได้ ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรม ไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน ผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ได้ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการเลือกใช้แบบของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์การ จะส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ (ศักดิ์ไทย สุรกีจวรร. 2545: 8; อ้างอิงจาก Owen. 1985: 45) จึงกล่าวได้ว่า ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำที่ดี สามารถใช้แบบภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้ร่วมงานเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานและสามารถใช้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน Miskel and others (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536: 15; อ้างอิงจาก Miskel and others. 1983) ให้ความเห็นว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน เป็นลักษณะของความสามารถของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ทำงานร่วมกัน จนสามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับเปลี่ยนพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อ

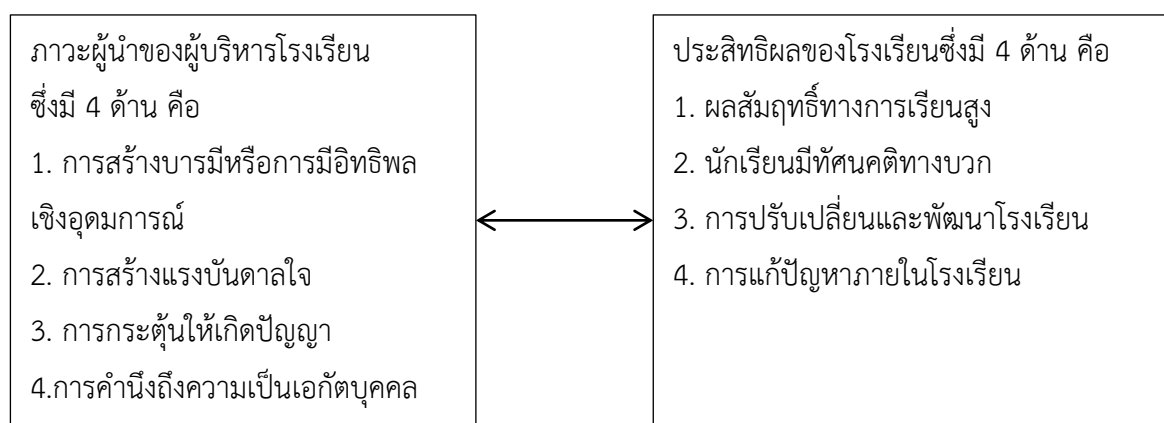
โรงเรียนสามารถปรับให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมโดยการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานภายในโรงเรียนให้สนองต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ

จากความสำเร็จดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน เพื่อเป็นการขยายการศึกษาค้นคว้าในเรื่องภาวะผู้นำอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และการนำไปประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโรงเรียนตลอดจนพัฒนาตนเองด้วยการปรับเปลี่ยนแบบภาวะผู้นำของตนเพื่อให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ภาวะผู้นำมีหลายแบบต่างกันตามแนวคิดของนักทฤษฎีแต่ละยุค การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของบาสและอโวลิโอ (อุทัยวรรณ ฝอยศิริณ. 2551: 6; อ้างอิงจาก Bass & Avolio, 1990: 19) ซึ่งอธิบายความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าหมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือทำงานเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานโดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือการสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นให้เกิดปัญญา การคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์บุคคล และศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนตามแนวคิดของมอทท์(กนกวรรณ อินทร์น้อย. 2553: 51-55; อ้างอิงจาก Mott. 1972: 373) ซึ่งอธิบายว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง ความสำเร็จของโรงเรียนที่สามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยอาศัยความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยพิจารณาจากความสำเร็จของโรงเรียนซึ่งมี 4 ด้าน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนมีทัศนคติทางบวกการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

กรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู
2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา

สมมติฐาน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความสัมพันธ์กันทางบวก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.18) โดยเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญญา ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.21) ด้านการสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.20) และด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกัตบุคคล ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) ในระดับมากที่สุดและมีภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.37) ในระดับมาก

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.39) โดยมีประสิทธิผลสูงสุดในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านนักเรียนมีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.44) ด้านการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.38) และด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนทุกคู่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .658$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นรายด้านกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่าด้านการสร้างแรงบันดาลใจกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r_{x2y} = .748$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกัตบุคคล มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r_{x4y} = .458$) ส่วนด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญญาและด้านการสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ($r_{x3y} = .265$ และ $r_{x1y} = .162$) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่า ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจกับประสิทธิผลของโรงเรียนด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน มีค่า ความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงสุด ($r_{x2y3} = .739$) รองลงมา ได้แก่ ภาวะ

ผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจกับประสิทธิผลของโรงเรียนด้านการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน($r_{x_2y_4} = .647$) และภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจกับประสิทธิผลของโรงเรียนด้านนักเรียนมีทัศนคติทางบวก ($r_{x_2y_2} = .616$) ส่วนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำสุด ($r_{x_1y_3} = .096$)

อภิปรายผล

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา ได้มีการจัดอบรมประชุม สัมมนาผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสงขลา ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เข้าใจและดำเนินงานการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 1-2) ได้จัดทำคู่มือการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 7) ได้จัดทำเอกสารอบรมและเผยแพร่เกี่ยวกับแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำไปใช้ประกอบในการบริหารจัดการภารกิจของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีและยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการในภาวะปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งความสามารถในการบริหารจัดการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเป็นผู้นำของผู้บริหารที่ต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสม และปฏิบัติงานแบบมีอาชีพสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 60) ที่กล่าวถึง การเลือกใช้ภาวะผู้นำควรคำนึงถึงผู้ใต้บังคับบัญชา สถานการณ์และบุคลิกภาพของผู้นำเอง ภาวะผู้นำมีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับในการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับจงชัย สันติวงษ์ (2546: 48) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความสำเร็จในงานต่างๆ ขององค์กร ผู้นำที่ไม่มีความสามารถ ย่อมจะเป็นผู้ทำลายขวัญของคณาจารย์ และจะเป็นผลทำให้การทำงานด้านต่างๆ ขาดประสิทธิภาพ แต่ในทางตรงกันข้ามผู้นำที่มีความสามารถอาจจะมีผลทำให้เปลี่ยนลักษณะของคณาจารย์ให้กลับกลายเป็นกลุ่มที่มีความขยันขันแข็งและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับแนวคิดของเฮอร์เชย์และแบลนชาร์ด (กาญจน์ เรื่อง มนตรี. 2556: 19; อ้างจาก Hersey and Blanchard) กล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารในการปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับวานิช ประทุมพันธ์(2545: 32) ที่อธิบายว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ กล่าวคือ ต้องเป็นตัวอย่างในด้านพฤติกรรมและเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมของบุคลากรทางการศึกษา การแสดงออกของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของครูและนักเรียนด้วย ดังนั้นถ้าผู้บริหารโรงเรียนต้องรู้จักนำความมีภาวะผู้นำมาใช้ในการทำงานให้ถูกกับสภาพสถานศึกษา ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าคุณผู้บริหาร

มีความบริสุทธิ์ใจในการทำงานและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นในเรื่องต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความศรัทธา ความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำงานซึ่งส่งผลให้การทำงานของสถานศึกษาบรรลุตามจุดประสงค์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของจารุณีกาญจนโนส (2552: บทคัดย่อ) เรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญญาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของนรินทร์ ตันจ้อย (2553: 145-146) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ภาวะผู้นำด้านการสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์สอดคล้องกับแนวคิดของบาสและอวอลิโอ (สรัญญา เกิดแก้ว, 2553: 108; อ้างจาก Bass&Avolio, 1999: 11) ที่ว่า ความมีบารมี เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการเป็นผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นความสามารถที่ทำให้คนอื่นเกิดการยอมรับ ศรัทธา เป็นผู้ที่มีความสามารถในการชักนำโน้มน้าวจิตใจให้คนอื่นมีความคิดคล้อยตามสอดคล้องกับสวอน นิตยารัมภ์พงศ์ และสุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ (2544: 1) ที่อธิบายว่า ผู้นำ คือ ผู้มีอิทธิพล สามารถทำให้คนเดินตามหรือทำตามในสิ่งที่ผู้นำต้องการพยายามจะทำให้คนเดินตามและการเดินตามนั้นมิได้หมายความว่า ทำกันเฉพาะในขณะที่ผู้นำนั้น ๆ มีอำนาจอยู่ สามารถทำให้เกรงกลัวหรือเดินตามในสิ่งที่ผู้นำสั่งให้ทำ แม้ว่าผู้นำนั้น ๆ ไม่ได้อยู่ในอำนาจแล้ว ผู้นำก็ยังมีอิทธิพล ทำให้ผู้คนยังเดินตาม ทำตามในสิ่งที่ผู้นำเหล่านั้นพูดไว้ หรือปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่างและยังสอดคล้องกัน งานวิจัยของมณฑล ถาวรยิ่ง (2554: 98) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทำให้การบริหารจัดการในโรงเรียนต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเอง รวมทั้งผู้บริหารส่วนใหญ่นำแนวทางการบริหารแบบบูรณาการมาดำเนินการในโรงเรียน เพื่อยกระดับการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จึงทำให้ประสิทธิผลของโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับธงชัย สันติวงษ์ (2546: 9) ได้กล่าวถึง ประสิทธิผลว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งในศาสตร์ทางการบริหารและองค์การ นับได้ว่า

เป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่า การบริหารองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด องค์การจะอยู่รอดและมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพองค์การถ้าองค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ แต่ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์องค์การจะล่มสลายไปในที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิปัทม์ สุวรรณโชติ (2547: 36) เรื่อง ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของเตื่อนใจสีบติม (2547: 43) เรื่อง ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน เห็นว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 9 ข้อ โดยข้อที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในด้านนี้ 3 ข้อ คือ ผู้บริหารและครูปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีการปรับหลักสูตรและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่น และผู้บริหารและครูนำผลการทดสอบของนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวางแผน หรือจัดโครงการหรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีการวางแผนแบ่งงาน มอบหมายงานให้ครูโดยคำนึงถึงความสามารถ ความชำนาญ ทำให้ครูปฏิบัติงานในด้านต่างๆตรงตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และการนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ เช่น คอมพิวเตอร์ หรือวีดีโอ โทรทัศน์วงจรปิด มาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมพล เปี่ยมศรี (2547:43) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีประสิทธิภาพด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับประสิทธิภาพของโรงเรียนทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเอกชนมีผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถกระตุ้นบันดาลใจให้ครูทำงานอย่างทุ่มเทและมุ่งมั่น ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีความกระตือรือร้น อุทิศตัวเพื่อความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ช่วยให้ครูรู้สึกว่าเป็นเจ้าของมีค่า และสามารถที่จะร่วมกันพัฒนาเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานทั้งในด้านการเรียนการสอนเพื่อให้โรงเรียนมีความก้าวหน้าทันสมัย มีการพัฒนาอาคารสถานที่ จัดสภาพแวดล้อมและการบริการห้องเรียน ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน มีการวางแผนหรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้หากโรงเรียนเอกชนมีผู้บริหารที่สามารถแสดงบทบาทหรือปฏิบัติตนเพื่อกระตุ้นบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นโรงเรียนเอกชนย่อมต้องให้ความสำคัญต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจกับประสิทธิผลของโรงเรียนด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนมากที่สุด เพราะหากโรงเรียนเอกชนสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนดังที่กล่าวมานั้นจะทำให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาสอดคล้องกับนิพนธ์ กินาวงศ์ (2542:15) ที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีบทบาทและภารกิจหลายอย่างที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้การบริหารการศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมาย และถือว่าเป็นบุคคลสำคัญยิ่งที่จะกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับOwen (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545: 8;อ้างจาก Owen. 1981: 45) ซึ่งกล่าวว่า การที่โรงเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้นำและการใช้ภาวะผู้นำในการปรับเปลี่ยนและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นและยังสอดคล้องกับพระธรรมปิฎกปยุตโต (2540: คำนำ) ที่กล่าวว่าถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำที่ดี สามารถใช้แบบภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้ร่วมงานเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานและใช้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัตน์ มะโนวัฒนา (2552: บทคัดย่อ) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา มีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจึงควรพัฒนาตนเองโดยการแสดงบทบาทหรือปฏิบัติตนเพื่อกระตุ้นบันดาลใจให้ครูทำงานอย่างทุ่มเทและมุ่งมั่นอุทิศตัวเพื่อความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ช่วยให้ครูรู้สึกว่าคุณค่า และสามารถจัดการกับปัญหาที่ตนเองเผชิญได้เป็นอย่างดี
2. จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา เห็นว่าโรงเรียนมีประสิทธิผลด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนต่ำกว่าด้านอื่น ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน โดยผู้บริหารและครูในโรงเรียนร่วมกันพัฒนาเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานทุกด้านให้มีความก้าวหน้าทันสมัย มีการพัฒนาอาคารสถานที่จัดสภาพแวดล้อมและบริการห้องเรียนที่ดี ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน
3. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการสร้างบารมีและการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์กับด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ต่ำสุด ผู้บริหารจึงควรประพฤติตนเป็นแบบอย่าง เป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ และมีอิทธิพลทำให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย และภาระหน้าที่ขององค์กร จึงส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนและองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบ และใช้ในการพัฒนาการศึกษาต่อไป
2. ควรศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านปรัชญาและเป้าหมาย ด้านการบูรณาการ ด้านการคงไว้ซึ่งค่านิยม เพื่อที่จะได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งเหมาะกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของโรงเรียนเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ อินทร์น้อย. (2553). *กระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, มุกดาหาร.*
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.* กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กาญจน์ เรืองมนตรี. (2556). *องค์ประกอบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษา: กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.*
- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ชลบุรี.*
- จารุณีกาญจนโนสก. (2552). *พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.*
- จารุวรรณหลักคำพันธ์. (2547). *แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.*
- ชุมพลเปี่ยมศรี.(2547).*ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.*
- เดือนใจสืบทิม.(2547).*ประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ชลบุรี.*

- ธงชัย สันติวงษ์. (2546). *พฤติกรรมมองค์การ*. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- นิพนธ์ กีนาวงศ์. (2542). *หลักการบริหารการศึกษา*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นรินทร์ตันจ้อย. (2553). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, ปทุมธานี.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2540). *ภาวะผู้นำ ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- มณฑล ถาวรยิ่ง. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารโรงเรียน เป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, ชลบุรี.
- วิรัตน์ มะโนวัฒนา. (2552). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลด้านคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, ชลบุรี.
- วานิช ประทุมนนท์. (2545). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). *ภาวะผู้นำของหัวหน้าภาควิชาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร วิชาการในวิทยาลัยครู*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และสุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ. (2544). *ผู้นำดีเด่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: พิมพ์ศรีพรินติ้ง เซ็นเตอร์.
- สร้อยญา เกิดแก้ว. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, ชลบุรี.
- สุพล วังสินธ์. (2545). *การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเชิงปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้*. วารสารวิชาการ. (กรกฎาคม 2545).
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2546). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2543). *สมรรถนะการศึกษาไทย ในเวทีโลก*.

กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

อภิปัทม์สุวรรณโชติ.(2547). *ประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา*

อำเภอพนัสนิคม.วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อุทัยวรรณฝอยหิรัญ. (2551). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต*

พื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, เชียงใหม่.